

سۇئال

يېمەك يېيەلمەيدىغان بوۋاقلارغا تەبىئىي ئانا سۈتى بېرىش ۋاجىپ بولامدۇ؟، بۇ ھەقتە چۈشەنچە بېرىشىڭلارنى سورايمەن.

تەپسىلىي جاۋاب

بارلىق گۈزەل مەدھىيىلەر ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارى بولغان ئاللاھ تائالاغا خاستۇر.

شۇنداق، بوۋاق ئانىسىنى ئېمىشكە ئېھتىياجلىق بولسا، بوۋاقتى ئېمىتىش ۋاجىپ بولىدۇ. "پىقھى ئېنىسكلوپىدىيە" ناملىق ئەسەر 22-توم 239-بەتتە مۇنداق بايان قىلىنغان: "بوۋاق ئېمىدىغان مۇددەت ئىچىدە، ئانىسىنى ئېمىشكە ئېھتىياجلىق بولىدىكەن، ئانىنىڭ بالىسىنى ئېمىتىشى زۆرۈردۇر. (يەنى ۋاجىپ بولىدۇ).

بوۋاقتى ئېمىتىش ئىسلام شەرىئىتى بويىچە بوۋاقلارغا بېكىتىلگەن ھەقتۇر، مەزكۇر ھەق ۋاجىپ بولغان كىشىلەرنىڭ بوۋاقتىنى ئېمىتىش مۇددىتىنى تولۇقلىشى كېرەك بولىدۇ. پىقھى ئالىملار: "ئېمىشبوۋاقتىنىڭ ھەققى" دېگەن سۆزنى روشەن بايان قىلدى. ئۇلار يۇقىرىقى سۆزلەرنىڭ سەۋەبىنى بايان قىلىپ: "چۈنكىبوۋاقتىنى ئېمىتىش خۇددى چوڭ كىشىلەرگە نەپقە قىلىش پەرز بولغاندەك پەرزدۇر" دەيدۇ.

ئاللاھ تائالا قۇرئان كەرىمدە بۇ ھەقنى ئىسپاتلاپ مۇنداق دەيدۇ: **وَعَلَى الْمَوْلُودِ لَهُ رِزْقُهُنَّ وَكِسْوَتُهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ** تەرجىمىسى: **ئاتلار ئانىلارنى قائىدە بويىچە يېمەك – ئىچمەك ۋە كىيىم – كېچەك بىلەن تەمىنلەپ تۇرۇشى كېرەك.** [سۈرە بەقەرە 233-ئايەتنىڭ بىرقىسمى].

ئاللاھ تائالا ئاتلارغا بالىسىنى ئېمىتكەن ئايالغا نەپقە بېرىشنى پەرز قىلدى، چۈنكى بوۋاققا كىلىدىغان ئوزۇقلۇق بالىنى ئېمىتكۈچى ئايالنىڭ ۋاستىسى بىلەن بولىدۇ. ئەمەلىيەتتە بوۋاقتى ئېمىتكۈچى ئايالغا قىلىنغان نەپقە مەزكۇر ئەمگۈچى بوۋاققا قىلىنغان نەپقەدۇر.

"مۇنتەھەل ئىرادات" ناملىق ئەسەرنىڭ شەرھىسىدە مۇنداق بايان قىلىنغان: "بوۋاق قىز ياكى ئوغۇل بولسۇن ئۇنىڭغا نەپقە قىلىش پەرز بولغان كىشى ئۈستىگە، بالىنى ئېمىتكەن ئايالغىمۇ نەپقە قىلىش پەرز بولىدۇ. چۈنكى، بوۋاق ئۇ ئايالنىڭ سۈتى ئارقىلىق غىزالىنىدۇ. سۈت شۇ ئايالنىڭ ياخشى ئوزۇقلىنىشى ئارقىلىق پەيدا بولىدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن بوۋاقتى ئېمىتكۈچى ئايالغا نەپقە بېرىش پەرز بولۇپ، ماھىيەتتە ئاشۇ بوۋاققا قىلىنغان نەپقەدۇر". [ئاياللار توغرىسىدىكى ھۆكۈملەر 9-توم 464-بەت].

ئىسلام ئۆلىمالىرى بالىنى ئۆز ئانىسىدىن باشقا بىر ئايالنىڭ ئېمىتىشى ئۇلارنىڭ (يەنى بوۋاق بىلەن ئېمىتكۈچىنىڭ) نېكاھ ۋە مەھرەم ئىشلىرىغا تەسىر كۆرسىتىدىغانلىقىغا بىرلىككە كەلدى. شۇنداقلا، بالا بالاغەتكە يەتكەندىن كېيىنمۇ ئۇ ئايالغا قارىشى، ئايرىم خالى تۇرۇشى قاتارلىقلارنى دۇرۇس دەپ قارىدى. ئەمما ئۇ ئايالغا (مەزكۇر بالا تەرىپىدىن) نەپقە بېرىلمەيدۇ، (ئۇنىڭدىن) مىراس بېرىلمەيدۇ ۋە نېكاھلىنىش ئىشلىرىدا بالغا ئىگىدارچىلىق قىلالمايدۇ.

يۇقىرىدىكى ئىشلارنىڭ چەكلىنىشىدىكى ھېكمەت شۇكى، بوۋاق ئېمىتكۈچى ئايالنىڭ سۈتى بىلەن ئوزۇقلىنىدۇ، شۇ سۈت ئارقىلىق ئۆسۈپ يېتىلىدۇ، خۇددى ئۇ بوۋاق، شۇ ئايالدىن تۇغۇلغاندەك بولىدۇ.

شۇنىڭ ئۈچۈن ئالىملار بوۋاقنى كاپىر، پاسىق ۋە ئەخلاقسىز ئاياللارنىڭ ئېمىتىشىنى ياكى يۇقۇملۇق كېسەلگە گىرىپتار بولغان، كېسەل باشقىلارغا يۇقۇش ئېھتىماللىقى بار بولغان ئايالنىڭ ئېمىتىشىنى ياقىتۇرمايدۇ. چۈنكى بوۋاقنى ئېمىتىش جەريانىدا كېسەلنىڭ بوۋاققا يۇقۇپ قېلىش ئېھتىماللىقى بولىدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن ئۇلار بوۋاقنى ئېمىتىدىغانغا ياخشى، سالىھ ۋە ئەخلاقلىق ساغلام ئاياللارنى تاللاشنى ياخشى دەپ قارايدۇ، چۈنكى سۈت ئېمىش ئارقىلىق بوۋاقنىڭ تەبىئىي ئېمىتكۈچىنىڭ تەبىئىيەتكە مايىل بولىدۇ. (يۇقىرىقى ھۆكۈمدە كۆزدە تۇتۇلغىنى؛ بوۋاقنى ئۆز ئانىسىدىن باشقا بىر ئايالنىڭ ئېمىتىشى كۆزدە تۇتىلىدۇ).

بوۋاقنى تۇغقان ئانىسى ئېمىتسە ئەڭ ياخشى بولىدۇ، چۈنكى بۇ بوۋاق ئۈچۈن ئەڭ ياخشى ۋە مەنپەئەتلىكتۇر. بوۋاق بەزى ۋاقىتتا باشقا يات ئايالنى ئېمىتىشنى رەت قىلسا، ئۇ ۋاقىتتا بوۋاقنى تۇغقان ئانىسىنىڭ ئېمىتىشى كېرەك بولىدۇ. دوختۇرلار بوۋاقنى تۇغقان ئانىسىنىڭ ئېمىتىشىنى، بولۇپمۇ دەسلەپكى ئايلاردا ئۆز ئانا سۈتىنىڭ زۆرۈرلۈكىنى تەكىتلەيدۇ.

دوختۇرلارنىڭ تەكشۈرۈشى ۋە تۈرلۈك تەجرىبىلىرى ئارقىلىق، ئاللاھ تائالانىڭ، بوۋاقنىڭ ئانا سۈتى بىلەن ئوزۇقلىنىشىنى بېكىتىشىدىكى ھېكمەتلىرى ئوتتۇرىغا چىقتى.

بوۋاقنى تەبىئىي ئانا سۈتى بىلەن ئوزۇقلاندۇرۇشنىڭ تەبىئىي جەھەتتىكى پايدىسى ئىنتايىن كۆپ بولۇپ، بۇ توغرىدا ئاللاھ تائالا قۇرئان كەرىمدە مۇنداق دەيدۇ: **وَالْوَالِدَاتُ يُرْضِعْنَ أَوْلَادَهُنَّ حَوْلَيْنِ كَامِلَيْنِ ﴿٢٣٣﴾ لِمَنْ أَرَادَ أَنْ يُتِمَّ الرَّضَاعَةَ تەرجىمىسى: ئانىلار (بالىلارنى ئېمىتىش مۇددىتىدە) تولۇق ئېمىتمەكچى بولسا، تولۇق ئىككى يىل ئېمىتىشى لازىم.** [سۈرە بەقەرە 233-ئايەت]. بۇ ئايەتتە ئاللاھ تائالابوۋاقنىڭ ئېمىش مۇددەت ھەققىنى بېكىتتى.

قۇرئان كەرىم نازىل بولۇپ 14 ئەسىردىن كېيىنخەلقئارا سەھىيە تەشكىلاتىغا ئوخشاش خەلقئارالىق ھەيئەت- تەشكىلاتلار، ئانىلارنىڭ بوۋاقلارنى ئېمىتىشىنىڭ زۆرۈر ئىكەنلىكى توغرىسىدا باياناتلارنى ئېلان قىلىپ، ئانىلارنى بوۋاقلارنى ئېمىتىشكە چاقىردى. ئەمما ئىسلام دىنى بولسا بۇ چاقىرىقنى بۇنىڭدىن 14 ئەسىر ئىلگىرى ئوتتۇرىغا قويغان ئىدى.

بوۋاقنىڭ تەبىئىي ئانا سۈتى بىلەن ئوزۇقلىنىشىنىڭ پايدىلىرى:

1- ئانا سۈتى بولسا تەييار، دېزىنفىكسىيەلەنگەن مىكروپىسىز سۈت.

2- ئانا سۈتىگە ھەرقانداق سۈت باراۋەر بولالمايدۇ، مەيلى كالا سۈتى ياكى قوي سۈتى ياكى تۆگە سۈتىدىن تەييارلانغان سۈت بولسۇن، ئانا سۈتىگە ئوخشاش بولمايدۇ. ئاللاھنىڭ پەزىلى بىلەن ئانا سۈتى ناھايىتى تازىلانغان ھالەتتە تەكشۈلۈپ، بوۋاق تۇغۇلغان كۈندىن باشلاپ تاكى ئەمچەكتىن ئايرىلغانغا قەدەر، بوۋاقنىڭ ئېمىشىگە ھەرتەرەپتىن كۇپايە قىلىدۇ.

3- ئانا سۈتى بوۋاققا كۇپايە قىلغۇدەك دەرىجىدە ئاقسىل ۋە شېكەر ماددىلىرىنى ئۆز ئىچىگە ئالغان بولۇپ، ئانا سۈتىدىكى بۇ ماددىلارنىڭ نىسبىتى بوۋاققا تامامەن مۇناسىپ كېلىدۇ. ئەمما كالا، قوي، سۇ كالىسى قاتارلىق ھايۋانلار سۈتىدە بار بولغان ئاقسىللارنى بوۋاقنىڭ ئاشقازىنىنىڭ ھەزىم قىلىشى قىيىن بولىدۇ، چۈنكى ئۇ سۈت، شۇ ھايۋانلارنىڭ ئەۋلادلىرىغا مۇناسىپ ھالەتتە تەييارلانغاندۇر.

4- ئانا سۈتى بىلەن ئوزۇقلاندۇرۇلغان بوۋاقلارنىڭ ئۆسۈپ يېتىلىشى باشقا تەييار سۈتلەر بىلەن ئوزۇقلاندۇرۇلغان بوۋاقلارنىڭ ئۆسۈپ يېتىلىشىگە قارىغاندا تىز ۋە مۇكەممەل بولىدۇ.

5- بوۋاق بىلەن ئانىسى ئارىسىدىكى كۆيۈمچانلىق - مېھرىبانلىق تۇيغۇسىدا چوڭقۇر باغلىنىش بولىدۇ.

6- ئانا سۈتى بوۋاقنىڭ غىزالىنىشقا زۆرۈر كېرەكلىك بولغان، بوۋاقنىڭ بەدەن ئېھتىياجىغا مۇناسىپ ۋە يېتەرلىك دەرىجىدىكى تۈرلۈك ماددىلارنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. بۇ ماددىلار بوۋاقنىڭ شىوراش - سۈمۈرۈش ۋە ھەزىم قىلىش ئىقتىدارىغا مۇناسىپ بولىدۇ. شۇنداقلا ئاللاھنىڭ پەزىلى بىلەن ئانا سۈتى بوۋاقنىڭ ئېھتىياجىغا قارىتا مۇناسىپ شەكىلدە كۈنسىرى ئۆزگىرىپ تۇرىدۇ.

7- ئانا سۈتى بوۋاقنىڭ ئېھتىياجىغا ئىنتايىن مۇۋاپىق بولۇپ، بوۋاق قايسى ۋاقىتتا خالىسا شۇ ۋاقىتتا ئېرىشەلەيدىغان ئەڭ ئۇيغۇن شەكىلدىكى ئىسسىقلىق دەرىجىسى ئاستىدا ساقلىنىدۇ.

8- بوۋاقنى كۆكسىدىن ئېمىتىش بولسا ئانىنى ھامىلدارلىقتىن چەكلەيدىغان تەبىئىي ئامىللارنىڭ بىرىدۇر، بۇ ئارقىلىق ئانا دورا يېيىش ياكى ئۈزۈك سالدۇرۇش ياكى ئوكۇل ئۇرغۇزۇش ئارقىلىق ھامىلدارلىقتىن ساقلىنىش ۋاسىتىلىرىنى قوللانغاندىن كېلىپ چىقىدىغان سەلبىي تەسىرلەردىن ساقلىنىپ قالىدۇ. [ھۆكۈملەرنى روشەنلەشتۈرۈش" ناملىق ئەسەر 5-توم 107-بەتتىن ئېلىندى].

ئاللاھ تائالا ھەممىدىن ياخشى بىلگۈچىدۇر.